

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

2016 р.

ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

ПРОГРАМА
нормативної дисципліни
магістрів

спеціальності 8.02010301 *Музейна справа та охорона пам'яток
історії та культури*

Луцьк – 2016

Програма навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” для студентів за спеціальністю **8.02010501** *Музейна справа охорона пам'яток історії та культури.*

”10” срудня, 2016 р. – 10 с.

Розробник: Чибирак С. В., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри документознавства і музейної справи.

Рецензент: Кучинко М. М., доктор іст. наук, професор кафедри археології давньої та середньовічної історії України.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи протокол № 6 від 25.12.2015 р.

Завідувач кафедри: (Бондаренко Г. В.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № 5 від 29. 01. 2016 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) (Денисюк В. І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 6 від 17. 02. 2016 р.

© Чибирак С. В., 2016

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи”, складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **магістрів спеціальності 8.02010301 – “Музейна справа та охорона пам’яток історії та культури”**.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення об’єктивних закономірностей, які пов’язані із суспільною потребою зберегти матеріальні предмети, як елементи історичної пам’яті, естетичних цінностей, явищ природи та ін., а також формування музейної мережі, організація роботи музеїв, нормативно-правове регулювання діяльності музеїв та охорони пам’яток історії та культури.

Міждисциплінарні зв’язки з суспільними та гуманітарними науками: філософією, культурологією, історією, історіографією, пам’яткознавством, музеєзнавством та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Історіографія музейної справи.
2. Джерела музейної справи.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” є комплексне узагальнення студентами теорії музейної справи та історії музейної практики.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” є:

- охарактеризувати основні поняття історіографії та джерелознавства музейної справи;
- дати оцінку особливостям джерел та досліджень з історії музейної справи на різних етапах її розвитку;
- проаналізувати зарубіжні та вітчизняні дослідження з історіографії та джерел музейної справи;
- ознайомити студентів із сучасними підходами до розвитку музейної справи, ставлення до музейного предмету.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- специфіку предмету “Історіографія та джерела музейної справи”;
- поняття категорій музей та музейний предмет в історичному контексті;
- види джерел у музейній справі;
- нормативні документи, що регламентують усі аспекти діяльності музеїв;
- фаховий понятійно-термінологічний апарат.

вміти:

- аналізувати категорії музей та музейний предмет;
- характеризувати основні категорії музейної справи, у контексті професійної діяльності музейних працівників;
- аналізувати фахову специфіку музейної справи;
- обґрунтовано оцінювати сучасні музейні явища;
- застосовувати знання основних музейних концепцій в межах сучасних проблем.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історіографія музейної справи.

Тема 1. Історіографія музейної справи як наука

Поняття “історіографія музейної справи”. Етапи розвитку науки. Предмет, об’єкт і завдання історіографії музейної справи. Основні поняття і категорії історіографічної науки (“факт”, “науковий напрям”, “наукова школа” та ін.). Наукові історичні школи.

Тема 2. Становлення та основні підходи в історіографії музейної справи.

Виокремлення музеєзнавства як науки. Міжнародна конференція з проблем музейної справи (Мадрид, 1934 р.). Формаційний та цивілізаційний підходи періодизації історії музейної справи. Територіальний принцип поділу історії музейної справи.

Тема 3. Зарубіжна історіографія музейної справи.

Внесок ICOM у дослідження та узагальнення основних проблем музейної справи. Розробка теорії музейної справи. Дослідження історії музейної справи окремих країн світу. Праці, присвячені окремим аспектам музейної діяльності та музейним діячам.

Тема 4. Вітчизняна історіографія музейної справи.

Загальні праці з музеєзнавства. Дослідження музеїв певного профілю. Роботи, присвячені відомим теоретикам і практикам музейної справи. Розробки періодизації українського музейництва. Перспективи розвитку музейної справи.

Змістовий модуль 2. Джерела музейної справи.

Тема 1. Музейне джерелознавство: загальні питання

Поняття “джерело” в історичній науці та музеєзнавстві (“першоджерело”, “вторинне джерело”). Класифікація історичних джерел. Типологічна класифікація музейних джерел (З. О. Шмідт). Групування джерел за систематизацією документаційного центру ЮНЕСКО-ІКОМ.

Тема 2. Словесні джерела.

Писемні та усні джерела. Фонічні джерела.

Тема 3. Речові джерела.

Класифікація речових джерел за: матеріалом виготовлення; технікою виготовлення; територією походження; хронологією; призначенням.

Тема 4. Зображальні джерела.

Картини, архітектура, скульптура та ін. як джерела дослідження певної епохи, країни, стилю чи національної культури.

Тема 5. Специфіка відбору джерел в історичній науці та музеєзнавстві. Музейний предмет як джерело для історичного та музейного дослідження. Схеми, карти, таблиці як джерела для вивчення музейної справи. Наукові дослідження як джерело вивчення втрачених предметів.

Тема 6. Національне законодавство зі збереження всесвітньої культурно-історичної спадщини

Основи законодавства України про культуру (1992), Закон України «Про музеї та музейну справу» (1995), Положення «Про музейний фонд України» (2000), Указ Президента України «Про заходи, що стосуються підтримки краєзнавчого руху в Україні» (2001), Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» (2001).

Тема 7. Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини

Конвенція про захист культурних цінностей в умовах озброєного конфлікту. (Перший протокол, 1954 р., Другий протокол, 1999 р.), Конвенція про засоби заборони і запобігання незаконному імпорту, експорту і передавання права власності на культурне майно (ЮНЕСКО, 1970 р.), Конвенція щодо вкрадених і незаконно експортованих культурних об'єктів (1995 р.), Конвенція про захист підводної спадщини (ЮНЕСКО, 2001 р.), Конвенція про охорону духовної культурної спадщини (ЮНЕСКО, 2003 р.).

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Основні методи навчання: Домінуюче місце займають заняття лекція-семінар. Також використовуються наступні методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, пошуковий та дослідницький.

Засоби діагностики успішності навчання:

1. Поточна перевірка виконання студентами практичних робіт.
2. Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

3. Оцінювання відповідей студентів на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань.
4. Написання студентами поточних письмових тестових завдань за змістовними модулями.
5. Виконання та захист студентами індивідуального завдання за темою курсу.

5. Список джерел:

1. Акуленко В. Міжнародне право охорони культурної спадщини [Електронний ресурс] / В. Акуленко, О. Мельничук // Український щорічник міжнародного права : наук. альм. / Всеукр. громад. організація "Українська асоціація міжнародного права". – К., 2007. – С. 135–168. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ushchmp/2007/articles/2007-2-4-Akulenko-Melnichuk.pdf. – 28.02.13. – Назва з екрану.
2. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка / М. Блок. – М. : Наука, 1986. – 256 с.
3. Булах Ю. Проблеми оцінки автентичності культурних цінностей із золота скфійського періоду [Електронний ресурс] / Ю. Булах // Товари і ринки. – 2010. – № 1. – С. 90–97. - Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tovary/2010_1/13.pdf. – 28.02.13. – Назва з екрану.
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посіб. / Переклали з нім. : В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич; Наук. ред. З. Мазурик. – Львів : Літопис, 2005. – 630 с.
5. Грицкевич В. П. История музейного дела в мире (До конца XVIII в.) : Дис. ... д-ра культурол. наук : 24.00.03 : Санкт-Петербург, 2002. – 18 с.
6. Довжук І. В. Основи музеєзнавства: Навч. посіб. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2008. – 164 с.

7. Закон України „Про музеї та музейну справу” : Закон України від 29.06.1995 № 249/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.
8. Закон України „Про охорону культурної спадщини” : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>. – Назва з екрану.
9. Закон України „Про Національний архівний фонд та архівні установи” (2001) // Хрестоматія з архівознавства : навч. посіб. / М-во освіти і науки України ; упоряд. : Г. В. Боряк [та ін.]. – К., 2003. – С. 164–183.
10. Закон України про охорону культурної спадщини // Відом. Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – С. 333.
11. Іванченко Н. Фонд розшуку культурних цінностей / Н. Іванченко, В. Тригуб // Музеї України. – 2008. – № 2. – С. 1.
12. Інструкція про порядок визначення оціночної страхової вартості пам’яток Музейного фонду України: Наказ Міністерства культури і мистецтв України № 325 від 13.07.1998 р. // Музеї України. – 2011. – №1. – С. 4–5.
13. Копієвська О. Р. Загальні засади правового регулювання музейної справи в Україні / О. Р. Копієвська // Наше право. – 2008. – № 1. – С. 51–55. – Бібліогр. : 7 назв.
14. Макарова Л. Н. Проблемы сотрудничества между музеями / Л. Н. Макарова // Справ. рук. учреждения культуры. – 2010. – № 1. – С. 94–97.
15. Міжнародна хартія з охорони й реставрації нерухомих пам’яток і визначних місць (Венеціанська хартія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_757. – Назва з екрану.
16. Микульчик Р. Словник-довідник термінології музейництва / Роман Микульчик, Петро Слободян, Єлизавета Діденко, Тарас Рак. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 128 с.

17. Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебное пособие для вузов по спец. „История” / Под. ред. К. Левыкина, В. Хербста. – Москва : Высш. шк., 1988. – 431 с.
18. Музей як науково-дослідна установа / Мін-во культури України; Нац. музей історії України. Наук.-метод. відділ музеєзнавства; Авт.-уклад. : О. Л. Кагарлицький, С. Я. Івахно. – К., 2005. – 10 с.
19. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаніка; Авт. : П. Горішевський, М. Ковалів, В. Мельник, С. Оришко; Під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. – 64 с. : іл.
20. Переміщення культурних цінностей через державний кордон та їх реституція як складова частина позитивного іміджу України // Проблеми збереження музейної та архівної спадщини в сучасній Україні в контексті втрат Львівського архіву : допом. матеріали до “круглого столу” / Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2005. – С. 108–112.
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про Музейний фонд України» від 3 листопада 2010 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1007-2010-п>. – Назва з екрану.
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методики грошової оцінки пам’яток» від 26 вересня 2002 року. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-п>. – Назва з екрану.
23. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 29. – С. 392.
24. Пуликовва И. В. Деятельность российских корпоративных отраслевых музеев / И. В. Пуликова // Справ. рук. учреждения культуры. – 2010. – № 6. – С. 15–23.
25. Рутинський М. И., Стецюк О. В. Музеєзнавство : Навч. посіб. /

- М. И. Рутинський, О. В. Стецюк. – К. : Знання, 2008. – 428 с.
26. Тригуб В. Врятувати замок Попова : [Запорізька обл.] / В. Тригуб // Музеї України. – 2007. – № 4. – С. 2–3.
27. Сапанжа О. С. Историография музеологии, музееведения, музеологии: К вопросу разделения понятий / О. С. Сапанжа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/istoriografiya-muzeologii-muzeevedeniya-muzeologii-k-voprosu-razdeleniya-ponyatiy#ixzz3yhsKjMpU>. – Назва з екрану.
28. Шевченко В. В. Музеезнавство. Навч. посібн. для дистанційного навчання / В. В. Шевченко, І. М. Ломачинська. – К. : Вид. ун-ту „Україна”, 2007. – 286 с.
29. Шестаков В. А. Квалификационные группы должностей музейных работников : спорные моменты / В. А. Шестаков // Справ. рук. учреждения культуры. – 2008. – № 10. – С. 79–86.
30. Шестаков В. А. Процедура включения культурных ценностей в состав Музейного фонда РФ / В. А. Шестаков // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 6. – С. 5–19.
31. Ширко К. Н. Нормативно-правовое регулирование музейного дела : [опыт Томской обл.] / К. Н. Ширко, Я. В. Малышев // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 11. – С. 35–42.
32. Шляхтина Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учеб. пособие / Л. М. Шляхтина. – М. : Высшая школа, 2005. – 183 с.
33. Шулепова Э. А. Основы музееведения / Э. А. Шулепова. – М., 2005. – 504 с.
34. Электронный банк музейных коллекций // Справ. рук. учреждения культуры. – 2008. – № 5. – С. 21–22.
35. Юмашева Ю. Ю. Идентификационная маркировка предметов музейного хранения / Ю. Ю. Юмашева // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 7. – С. 24–32.

- 36.Юренева Т. Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – 3-е изд. – М. : Академический Проект, 2006. – 560 с.
- Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.
- 37.Якубовський В. І. Музеєзнавство: Навч. посіб. / В. І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 272 с. : іл.
- 38.Ясь О. В. Історіографія, як термін [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К. : В-во «Наукова думка», 2005. – 672 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Istorijgrafija_termin. – Назва з екрану.